

Vysvědčení politickým stranám za rodinnou politiku

strana 02

Hledáme atraktivní dívku na pozici... POZICE: STENTKY ŘEDITELE. ZN.: MLADÝ DYNAMICKÝ KOLEKTIV.

strana 03

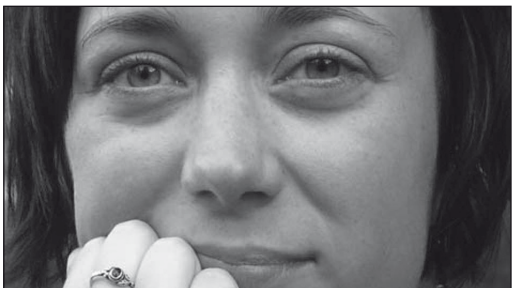
Sterilizace Romek

strana 03

ZÁBAVA

komiks – křížovka

strana 04

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

držíte v rukou již třetí ročník speciálních novin Půl na půl, které vycházejí 19. června u příležitosti Mezinárodního dne rovnosti žen a mužů. Možná krouťete hlavou: jak jdou dohromady oslavy rovnosti s tak neveselým tématem, jako je znásilnění a sexuální násilí, které je pro tyto noviny ústřední? Právě proto, že k odstranění znásilnění, obchodu s lidmi, sexuálního násilí a podobně je rovnost mezi muži a ženami zcela klíčová. Dokud budou ženy chápány jako podřadné bytosti, bude na nich i nadále vykonáváno násilí. Více viz rozhovor s Barbarou Havelkovou **Sexuální násilí je potřeba vnímat jako kontinuum.**

Ačkoli by se z předchozího odstavce mohlo zdát, že se znásilnění a sexuální násilí týká primárně žen, není tomu tak. Nejde jen o to, že oběťmi znásilnění mohou být (a také jsou) i muži. Důležité je, aby ženy a muži spojili síly a všechny formy sexuálního násilí odsoudili. Nevede k tomu lehká cesta. Většina společnosti je stále v zajetí silných mýtů a stereotypů. Zdaří se vám povědomé věty: „Proč s ním tedy pila, když s ním nechtěla nic mít?“, „Ona se s ním líbala? Tak to asi nebylo tak úplně znásilnění...“ nebo třeba: „Ženám se vlastně znásilnění v hloubi duše líbí“ atd.? Pokud ano, není se čemu divit. Kolují totiž všude kolem nás. Jsou součástí mediálních zpráv, názorů našeho více či méně blízkého okolí.

První potřebnou změnou je tyto mýty a stereotypy reflektovat a pracovat na jejich odstranění. Nezlehčovat téma. Nakonec - znásilnění (ačkoli to je také jeden z velmi silných mýtů) se neodehrává pouze v noci, kdy vás přepadne cizí člověk. Naopak. Ve většině případů se odehrává v sociální blízkosti. Může k němu dojít mezi známými, bývalými partnery, mezi přáteli. Podle statistik se se sexuálním násilím v průběhu svého života setká až 25 % žen a 6-10 % mužů. Možná si teď kladete otázku, co byste dělali, pokud by se podobná situace přihodila ve vašem blízkém okolí. I proto jsme zařadili návod, jak podpořit oběť znásilnění. Nahlášení na policii nejenže není pro všechny řešením, ale hlavně - co potom? Doporučuji článek **Ohlásit na policii. A co dál?** Pokud vám budou při čtení docházet síly, můžete se odeřagovat na druhé nebo poslední straně.

Přeji vám inspirativní čtení. I když se jedná o neveselé téma, je nutné o něm mluvit. A možná budete překvapeni/y, že je možné hledat cesty ven.

Kristýna Ciprová, šéfredaktorka

GENDER STUDIES

Znásilnění: mýty a fakta

Mýtus: Hlavním motivem při znásilnění je sexuální touha.

Skutečnost: Studie ukazují, že při znásilnění jde o moc, nikoli o sex. Znásilnění je využíváno jako zbraň, která má pokořit a způsobit bolest.

Mýtus: Pachatel znásilnění je ojedinělý patologický jedinec.

Skutečnost: Podle výzkumů dochází ke znásilnění nejčastěji mezi manžely, partnery, příbuznými, sousedy a spolupracovníky.

Mýtus: Znásilněné osoby jsou za své znásilnění zodpovědné.

Skutečnost: Ani osoby, které se vrací se pozdě v noci domů samy, spachatelem znásilnění komunikují, jsou vyzývavě oblečené atd., nenesou za znásilnění žádnou vinu. Znásilnění pachatel většinou plánuje - konkrétní osobu pak vybírá na základě jiných proměnných, než je oblečení, fyzický vzhled, chování, věk atd. Znásilnění může potkat kohokoli a kdekoli.

STATISTIKY

V ČR je oficiálně registrováno jedno až dvě znásilnění denně, ačkoli se předpokládá, že znásilnění je oznamováno pouze v 8 % případů. Znásilnění, ke kterému došlo v rámci rodinných a partnerských vztahů, je nahlášováno pouze v 3 % případů.

Se sexuálním násilím se v průběhu svého života setká až 25 % žen a 6-10 % mužů - oficiální statistiky postihují pouze zlomek skutečného výskytu jevů sexuálního násilí.

NEPŘÍJEMNĚ BLÍZKÁ ZNÁSILNĚNÍ

Znásilnění je děsivý čin. Pochopitelně, již samou svou podstatou, násilným vniknutím do intimní sféry člověka. Je ale děsivý také tím, jak často se děje a jak moc je opředený různými mýty a mylnými představami. Je ambivalentní.

Je až příznačné, jak lidé silně odsuzují znásilnění a jejich pachatele,

a druhým dechem jsou schopni odsoudit oběti, „protože si o to říkaly“, nebo se na ně prostě jen koukat skrz prsty. Myslím, že existují i lidé, kteří jsou schopni rozhořčovat se nad ohavným činem násilníka, a přitom možná sami už někdy někoho znásilnili nebo znásilnili. Je to silně tvrzení? Možná ano. Jenže znásilnění, to není jen přepadení v parku za tmavé noci. Znásilnění, to je také využití slabosti druhého k dosažení svého, je to manipulace, je to „jen“ přeslechnutí slova „ne“.

Velká část znásilnění se totiž stane mezi známými či přáteli, v partnerských vztazích a manželstvích, mezi rodiči a dětmi. Odhaduje se, že je to více než polovina případů, někdy se mluví až o 90 procentech.

Vyrovnat se s takovým znásilněním je obvykle ještě obtížnější než s těmi „parkovými“ - pachatel znásilnění je totiž stále v blízkosti. Pokud jde o člena rodiny, je „odříznutí se“ od traumatizujícího zážitku téměř nemožné.

Přesvědčit okolí, že ke znásilnění došlo, je v těchto případech také těžší. Kromě typických otázek, kdy okolí přesouvá vinu na oběť otázkami jako „Proč jsi s ním šel/šla do bytu?“, „Proč ses nebránil/a?“, „Přece jste spolu začínali chodit, tak co jsi čekal/a?“, je napadená osoba zraňována i tím, že druzí nemohou uvěřit, že jejich kamarád či kolega udělal něco takového. „Je to slušný člověk“, „Tolik toho udělal pro naši rodinu/komunitu/firmu, nemůžeme ho jen tak odsoudit“, „Je z naší rodiny, tohle se o něm už neopovažuj říkat“ a podobně. Lidé mají tendenci hledat důvody, proč výpovědi o znásilnění nevěřit, a utíkají před svou vlastní odpovědností a nutností se k případu nějak postavit.

Vím o případu, kdy muž využil toho, že žena byla velice rozrušená z neshod ve svém partnerském vztahu. Jeho kamarádské utěšování ale přerostlo ve znásilnění. Jindy zase došlo ke znásilnění mezi dvěma přáteli, kteří spolu občas spali. Jednou žena sex odmítla, muž ji ale nerespektoval - přece spolu spali už tolikrát.

Možná se zdá, že tyhle případy jsou banální - šlo jen o nedorozumění, nebylo tam žádné násilí, nemohlo to přece být tak strašné. Myslím, že takové argumenty vycházejí především z toho, jak málo jsme informováni o tom, co je to znásilnění. Uvažujeme v pohodlné síti mýtů. Síti, která brání tomu, abychom si připustili, že znásilnění je čin, který je nepříjemně blízko. Která brání tomu, abychom si sami položili nepohodlné otázky: jak se zachováme, dozvíme-li se, že někdo z našich blízkých byl znásilněn? Budeme schopni mu/jí poskytnout dostatečnou podporu bez obviňování? Jak se zachováme, bude-li pachatelem někdo z okruhu našich známých? Je náš vlastní sexuální život vždy konsensuální? Dokážeme říct ne, když to opravdu nechceme? Anebo dokonce: nemanipulovali jsme sami někým, abychom v sexu dostali, co chceme? Nepřeslechli jsme záměrně někdy něčí tiché ne?

Jitka Kolářová

Sexuální násilí je potřeba vnímat jako kontinuum

Rozhovor s JUDr. Barbarou Havelkovou na téma znásilnění.

Jak byste zhodnotila přístup české společnosti ke znásilnění?

V české společnosti kolují o znásilnění nejrůznější mýty, které jsou hrozně nepřátelské k obětem a relativně sympatizují s pachateli. K těmto mýtům, mezi jinými, patří i představa, že mnoho obvinění je falešných. Z důvodů jako zášť, vydírání, žárlivost atd. Přestože pro to nejsou žádné podklady. Když policista řekne, že je obvinění, resp. trestní oznámení falešné, a jako takovou věc odloží, tak to ještě není žádný důkaz, že skutečně falešné bylo. Bohužel se toto ale bez jakéhokoli skutečného vědomostního zázemí předpokládá.

Dále existuje silný mýtus o znásilnění neznámou osobou v parku, v noci atd., který zase devalvuje zkušenosti obětí jiných typů znásilnění. Zejména těch neútočných, vztahových. Další předsudek je třeba o tom, co je normální v sexuálních vztazích. Hodně lidí si myslí, že nějaká složka násilí v sexu je vlastně v pořádku. Nevnímá se zkušenost žen, jaké je mít pohlavní styk, když ho nechci, když se mi to nelíbí, když je překonáván nějaký odpor.

Tyto, ale i mnohé další mýty, o kterých jsem psala, jsou myslím hlavní překážkou. Přestože by se na právní úpravě, a to jak hmotné-právní, tak procesně-právní, dalo mnohé vylepšit, hlavní problém je podle mě devalvace zkušenosti obětí znásilnění. Ty samozřejmě nechtějí zviditelňovat svoji zkušenost na veřejnosti. Často to neřeknou svým nejbližším, a tím spíš to nereknou orgánům činným v trestním řízení. Když se to dostane do médií, tak jsou často zesměšňovány. Je to takový ten přístup, což je podle mě další strašné závažný mýtus, spoluúčasti: ale ona se smála, ona pila,

pokračování na straně 03

Překonat trauma ze znásilnění je velice obtížné, není na to univerzální plán a často je to otázka několika let. Blízké okolí hraje v zotavování se ze znásilnění svou nezastupitelnou úlohu. Citlivé a podporující chování může zahnat depresi a urychlit zotavování, naopak pokud reakce okolí nepřichází žádná, je nedostatečná nebo dokonce opačná, než jakou bychom si ji představovali/y, může se proces zotavování výrazně zpomalit nebo dokonce zastavit.

Pro osobu, která byla sexuálně napadena, je proto nejdůležitější, abychom jí projevili/y stoprocentní podporu a věřili/y jí. Nesmí se obávat zpochybňování svých pocitů či nedůvěry. Je důležité, aby měla pocit, že má kolem sebe lidi, se kterými může mluvit a kteří se budou snažit naslouchat jejím potřebám. Na sexuálním znásilnění je podstatné, že se jedná o akt, ke kterému je člověk donucen proti své vůli, bez ohledu na to, kolik a jakého násilí bylo použito. Je nerespektována jeho vůle či mu není umožněno ji svobodně projevit. Vzhledem k tomu, že je silně narušeno sebevědomí, stejně jako důvěra v bezpečnost okolí, je nutné tuto důvěru jak v okolí, tak v sebe sama obnovit.

Následuje několik tipů na to, co může okolí dělat a co rozhodně nedělat, když chce někomu blízkému pomoci překonat trauma ze znásilnění či sexuálního útoku. Důležité je neustále brát na zřetel pocity oběti a nikdy po ní nechtít, aby dělala něco, při čem se necítí úplně dobře. Je nutné pamatovat také na to, že abychom mohli/y být účinnou podporou, budeme i my sami/y potřebovat někdy pomoc. Je dobré si vyhledat nějaké informace pro „druhotné přeživší“ (lidé v okolí, kteří znásilněné osobě pomáhají), abyste byl/a připraven/a na různé situace, které mohou nastat.

Jak se ne/chovat k osobě, která byla znásilněna

► CO UDĚLAT:

Řekněte jí, že jí věříte. / Řekněte jí, že vám na ní záleží. / Naslouchejte jí. / Zeptejte se jí, zda chce, abyste ji objali. / Řekněte jí, že jste na ni hrdí, že přežila. / Stůjte při ní. / Nechte ji rozhodovat. / Nechte ji plakat, křičet nebo mluvit. / Povzbuzujte ji k lékařské prohlídce.

► CO NEDĚLAT:

Nezlehčujte znásilnění. / Nekritizujte ani neobviňujte. / Nezlobte se na ni. / Nesazte se přebírat kontrolu. / Neobjímejte ji bez jejího souhlasu. / Nechtejte ji říkat, co by měla dělat. / Nenadávejte nepřítelně na násilníka.

Pavla Horáčková, Markéta Štěpánová

OBRAŤTE SE NA NÁS. POMŮŽEME VÁM!

• Právní poradna v oblasti diskriminace a sladování rodinného a pracovního života

Bezplatné právní poradenství Gender Studies k otázkám diskriminace z důvodu věku a/nebo pohlaví (např. na pracovním trhu, ve službách, v přístupu ke vzdělání, v přístupu k bydlení, v přístupu ke zdravotní péči apod.) a sladování (např. podmínek odchodu a návratu z mateřské/rodičovské dovolené, možnosti flexibilního pracovního uspořádání). Můžete využít telefonickou právní poradnu v úterý 9.00-11.00 hod., ve středu 14.00-16.00 hod. a v pátek 16.30-18.30 hod. na číslech 224 913 350, 774 913 350. Své otázky můžete také zaslat na e-mailovou adresu: pravo@genderstudies.cz nebo prostřednictvím webových stránek www.rovnepřilezitosti.cz. Veškeré dotazy zodpovídá specializovaná právnicka.

• Poradna pro oběti domácího násilí, sexuálního znásilnění a znásilnění

Občanské sdružení Persefona poskytuje pomoc formou psychologického, sociálního a právního poradenství. V rámci této služby je zajištěna ochrana Vašeho soukromí a budou Vám poskytnuty základní informace o možnostech řešení situace a dalšího možného postupu. Můžete využít i anonymní e-mailové poradny. Pro pomoc na telefonické lince volejte: 737 834 345 (po-pá 9.00-17.00) nebo 545 245 996 (po-pá od 9.00-17.00). E-mailové poradenství: domacinasili@persefona.cz.

• Informační centrum a knihovna

Informační centrum poskytuje literaturu a informace z oblasti rovných příležitostí žen a mužů a sladění práce a rodiny. Je součástí knihovny Gender Studies zaměřené na genderovou tematiku a rovné příležitosti pro ženy a muže. Otevírací doba knihovny: úterý, středa, čtvrtek 12-18 hod. Návštěvy knihovny mimo otevírací dobu jsou možné pouze po předchozí domluvě na uvedených kontaktech: telefon: 224 913 350, e-mail: knihovna@genderstudies.cz, library@genderstudies.cz. Adresa: Gorazdova 20, 120 00, Praha 2.

Jak na tom bude rodinná politika v příštích čtyřech letech?

Gender Studies oznámkovala v programech politických stran rodinnou politiku – především to, jak podporují sladování rodinného a pracovního života, zařízení a služby péče o děti, rovné příležitosti žen a mužů, flexibilní pracovní úvazky a také celkovou koncepci mateřské/rodičovské dovolené a možnosti svobodné volby rodičů. Celkové dopadlo známkování následovně:

ČSSD:	+ podpora jeslí a mateřských škol, programy pro rodinu v krizi (např. při potížích se splácením hypoté- ky), podpora rovných příležitostí žen a mužů a právního poradenství proti diskriminaci
-	společné zdanění manželů, problematický vztah k posledním ročníkům v MŠ, absence koncepčního řešení mateřské a rodičovské dovolené
KDU-ČSL:	+ komplexní pojetí rodinné politiky, podpora rodičů prostřednictvím finančních dávek i daňových odpočtů, podpora firemních školek
-	důchodová reforma postavená na penalizaci bezdětných, podpora pouze jednoho ideálního typu rodiny a penalizace všech ostatních typů rodin a soužití, absence podpory veřejných zařízení péče o děti (jesle, mateřské školy)
KSČM:	+ posuzování politik z hlediska dopadu na ženy a děti, program výstavby jeslí a mateřských škol, podpo- ra preventivních programů pro děti a mládež
-	nekoncepční zvyšování dávek souvisejících s rodičovstvím, absence koncepčního řešení mateřské a rodičovské dovolené, podpora flexibilních forem práce pouze pro rodiče
ODS:	+ vícerychlostní mateřská dovolená, podpora firemních zařízení péče o děti, podpora flexibilních fo- rem práce
-	absence podpory veřejných zařízení péče o dětí (jesle, mateřské školy), problémová podpora rodičů formou daňových odpisů a pravděpodobně snižování rodičovského příspěvku, snaha o rušení jeslí

ČESKÁ REPUBLIKA	
VYSVĚDČENÍ	
Strana zelených:	1-
ČSSD:	2
ODS:	2-
KSČM:	3
Věci veřejné:	3-
KDU-ČSL:	4
TOP 09:	4

- Strana zelených:**
- +** společný výpočet důchodu, podpora sla-
dování rodinného a pracovního života, podpora různých
forem soužití a partnerství
 - absence opatření proti zneužívání částečných
úvazků, absence zaměření na celkovou změnu systému
rodičovské a mateřské dovolené
- TOP 09:**
- +** podpora rovných šancí a kritika diskriminace
 - nekoncepční snižování dávek souvisejících
s mateřstvím, absence konkrétních opatření a širšího
programu na podporu rodičovství
- Věci veřejné:**
- +** podpora jeslí, mateřských škol a firemních ško-
lek, podpora flexibilních forem práce, otcovská dovolená
 - absence konkrétních kroků vedoucích ke
sladování rodinného a pracovního života a dalším
navrhovaným opatřením, absence koncepčního řešení
mateřské a rodičovské dovolené

Linda Sokačová

Hledáme atraktivní dívku na pozici asistentky ředitele. Zn.: mladý dynamický kolektiv.

Připadá vám titlek tohoto článku povědomý? Ano, máte pravdu, bohužel se jedná o běžnou for-
mulaci inzerátu na volnou pracovní pozici. Proč by asistentem ředitele nemohl být stejně dobře, nebo
možná i lépe, muž ve středních letech? Jedná se o oprávněné požadavky zaměstnavatele, nebo zde
pronikly na povrch předsudky a stereotypy? Zákon mluví jasně: v tomto případě se jednoznačně jedná
o diskriminaci v přístupu k zaměstnání na základě pohlaví a věku. Pokud uchazeč či uchazečka splňují
kvalifikační a zákonné předpoklady, mohou se o odpovídající pozici ucházet. Pohlaví, vzhled či věk při
tom (až na výjimky) nesmí hrát roli.

Na právní poradnu Gender Studies se obracejí lidé, kteří se cítí diskriminováni na základě pohlaví a/nebo věku
zejména na pracovním trhu – tedy v přístupu k zaměstnání nebo v jeho průběhu. Ze zkušeností v poradně jasně vyplý-
vá, že velkým problémem v oblasti diskriminace je neznalost. A to jak na straně zaměstnavatelů a zaměstnaných, tak i
v rámci institucí, které by se v problematice orientovat měly. Lidé přesně nevědí, co od nich zaměstnavatel může např.
u přijímacího pohovoru vyžadovat, zaměstnavatelé naopak nevědí, že některé jejich nároky jsou neoprávněné a ve
své podstatě diskriminační, nepřesné informace mohou přijít i od Úřadů práce. Proto jsme se rozhodli na tomto místě
zveřejnit dva příběhy, se kterými jsme se v rámci fungování poradny setkali.

Zkušenost paní V. J. (36 let): Když jsem byla nezaměstnaná, chodila jsem do Job Clubu organizovaného místním Úřadem
práce. Ženy si tam mezi sebou povídalý, jak i v roce 2009 firmy nutily uchazečky o práci podepisovat papíry, že nebudou mít 5 let
dětí, a posílaly je pro potvrzení k ženskému lékaři, že nejsou při přijetí do zaměstnání těhotné. U nás na Moravě vychází také in-
zertní časopis, kde jsou inzerována pracovní místa způsobem „Hledáme půvabnou dívku na recepci“. Nezdálo se mi to přiměřené,
ale lektorka v Job Clubu mi sdělila, že se o diskriminaci nejedná, že jsou to oprávněné požadavky zaměstnavatele.

Zkušenost paní M. S. (31 let): Pracuji v malé soukromé firmě a nedávno jsem dostala za úkol roztrždit zaslané životop-
isy lidí ucházejících se o volné místo na ty, které pozveme a které nepozveme na pohovor. Ty vybrané jsem předala řediteli,
který je hodnotil v podstatě jen podle fotografie. Například jednu starší paní vyhodil ze seznamu, protože se mu nelíbila na
fotce a byla moc stará. Pak nadešel den pohovorů, první kandidátka byla paní s dobrou praxí. Šéf zrovna telefonoval, tak
jsem dostala za úkol začít pohovor. Vzala jsem tedy její CV, na němž bylo obrovskými číslicemi dopřáno šéfovou rukou 48,
což byl věk té uchazečky. Snažila jsem se to zakrýt a pohovor začal. Když přišel šéf a převzal vedení pohovoru, jeho první
otázka byla: „Tak vám je 48?“ Pak se jí ptal, kdy půjde do důchodu, bylo to za více než 10 let, což ho uklidnilo, ale raději se
ještě zeptal, zda má děti a jestli se o ně nemusí starat. Myslím, že si šéf asi vůbec neuvědomuje, co dělá, že to je špatně.

Možná nám předešlé řádky připomněly něco z vlastní zkušenosti, nebo se vám vynořil zprostředkovaný zážitek
někoho z vašeho okolí. A možná jste zatím měli to štěstí, že jste se s podobnou situací nesesetkali. Ať tak či tak, je vždy
dobré znát svá práva a povinnosti, nenechat se diskriminovat a nedovolit to jiným!

Helena Skálová

FIRMA ROKU ROVNÉ PŘÍLEŽITOSTI 2010

www.rovneprilezitosti.ecn.cz

Rovné příležitosti – jak je na tom vaše firma?

Firma roku: Rovné příležitosti je prestižní ocenění pro společnost, které myšlenku rovných příležitostí pro
ženy a muže uvádějí do praxe a které tak v současnos-
ti udávají trend v personalistice. Ocenění může získat
každá firma činná v České republice, která v daném roce
prokáže kvalitu svých zaměstnaneckých politik a pro-
gramů v oblasti rovných příležitostí pro ženy a muže.
Nedílnou součástí hodnocení přihlášených firem je
i zpětná vazba a možnost dalších konzultací, každá
zúčastněná firma získává řadu doporučení šitých na
míru. Firma roku: Rovné příležitosti tak nejen oceňuje,
ale nabízí i know-how v oblasti rovných příležitostí na
trhu práce a sladování pracovního a soukromého života.
Právě proto, že sladování výrazně podporuje rovné šan-
ce žen a mužů, stalo se na několik let hlavní sledovanou
oblastí hodnocení.

Jak si v otázce rovných příležitostí stojí vaše firma?
Zkuste si odpovědět na otázky v následujícím minitestu,
který by měl sloužit jako barometr rovných příležitostí
ve firmě i jako inspirace pro další rozvoj. Čím častěji
odpovíte „ano“, tím větší je vaše šance získat ocenění
Firma roku: Rovné příležitosti.

**Ptáte se svých zaměstnanců a zaměstnankyň, jak jsou spokojeni v práci a jaká opatření nebo zlepšení by uvítali? Zaměstnáváte ženy na řídicích a odborných pozicích? Snažíte se o vytvoření z hle-
diska pohlaví a věku různorodých týmů? Odměň-
ujete své zaměstnance a zaměstnankyně za stejnou
práci stejným platem? Jsou rovné příležitosti žen
a mužů součástí vašich firemních hodnot? Jsou
rovné příležitosti žen a mužů součástí pracovních
řádů? Nabízíte pružnou pracovní dobu a další fle-
xibilní formy práce jako sdílení pracovního místa,
stlačený týden či částečné úvazky? Mohou vaši za-
městnanci a zaměstnankyně pracovat z domova? Nabízíte
profesní vzdělávání či firemní benefity také lidem
pracujícím na částečný úvazek? Udr-
žujete kontakt s rodiči na mateřské a rodičovské
dovolené? Máte vypracovaný plán, jak postupovat
v případě sexuálního obtěžování a šikany?**

Audit rovné příležitosti

Gender Studies nabízí genderový audit, který zhod-
notí politiky firem zaměřené na rovné příležitosti žen
a mužů a sladění osobního a pracovního života a nabídne
doporučení pro zlepšení. Firma, která projde auditem,
získá osvědčení o absolvování auditu. Pokud máte o audit
či další informace zájem, neváhejte nás kontaktovat na
emailu linda.sokacova@genderstudies.cz nebo telefonu
224 915 666.

Přínosy auditu pro zaměstnavatele:

- stanovení objektivních cílů v oblasti rovných pří-
ležitostí žen a mužů, sladování rodinného a pracovního
života a antidiskriminace v rámci firemních politik na
základě externího posouzení personálních a institucio-
nálních limitů a příležitostí
- externí zhodnocení vnitřních procesů týkajících se
řízení a rozvoje rovných příležitostí žen a mužů, sla-
dování rodinného a pracovního života a antidiskriminace
a návrh doporučení
- získání informací od zaměstnanců a zaměstnan-
kyň firmy
- zvyšování povědomí o rovných příležitostech a sla-
dování mezi zaměstnanci a zaměstnankyněmi a mana-
gementem firmy

Kanárské ostrovy jsou jednou z au-
tonomních oblastí tvořících Španělské
království. Pro toto státní uspořádání
je typické, že mnohé kompetence
státu jsou přeneseny na jednotlivé au-
tonomní oblasti a vykonávány vládami
jednotlivých oblastí. Na Kanárských ostrovech je tak
státní moc prezentována na několika úrovních:

- lokální politika, která je řízena místními úřady
- ostrovní politika, kterou řídí ostrovní městské rady
- regionální politika, kterou řídí vláda Kanárských ostrovů
- celostátní politika, kterou řídí vláda Španělska

Co se týče platných právních předpisů, na Kanárských
ostrovech koexistuje legislativa komunitární, státní a le-
gislativa odvozená od předpisů parlamentu Kanárských
ostrovů. V posledních letech zaujímá otázka rovných
příležitostí pro muže a ženy zásadní místo v legislativní
činnosti celostátní i regionálního parlamentu.

Politika rovnosti žen a mužů: právní předpisy a instituce

Ve Španělsku byl 23. března 2007 schválen Základní
zákon o zajištění skutečné rovnosti žen a mužů, který
představuje velký krok kupředu.

Hlavní opatření, která zavádí tento zákon, jsou ná-
sledující:

- Byla vytvořena Meziřesortní komise pro rovnost
mužů a žen a na každém ministerstvu vytvořeny orgány
zabývající se rovností žen a mužů.
- Byla vytvořena Rada pro podporu zapojení žen.
- Zavádí se používání nexistického jazyka orgány
veřejné moci.
- Zavádí se vypracování a používání genderových
studií a statistik.
- V podnicích musí být připraveny a realizovány
Plány rovnosti a kolektivní vyjednávání musí zahrnovat
také problematiku rovných příležitostí žen a mužů.
- Byla zavedena speciální opatření k zamezení se-
xuálního zneužívání a zneužívání z důvodu pohlaví na

pracovišti a opatření pro sladování osobního, rodinného
a pracovního života podporující co největší rovnováhu
v rozdělování rodinných povinností mezi muži a žena-
mi.

- Byla zakotvena rodičovská dovolená a jí odpovída-
jící dávky.
- Byla zakotvena nová dávka v mateřství pobíraná po
dobu šestinedělí pracujícími ženami v hmotné nouzi.
- Zvyšuje se dávka za riziko během porodu.
- Je kryto riziko během doby kojení a zvýšena jemu
odpovídající dávka.
- Je stanoven zákaz jakékoli diskriminace v přístupu
či poskytování zboží a služeb.

Ve Španělsku funguje také Ženský institut, který byl
založen v roce 1983. Je organizací, jejímž cílem je za-
jišťovat podmínky, které umožní sociální rovnost obou
pohlaví, a podporuje rovněž účast žen v politickém,
kulturním, hospodářském a společenském životě ve
Španělsku. Od roku 2008, kdy bylo ve Španělsku zalo-
ženo Ministerstvo pro rovnost, spadá Ženský institut
organizačně právě pod tento rezort.

Kanárské ostrovy

Parlament Kanárských ostrovů v roce 2003 schválil
Zákon o prevenci a ochraně žen proti násilí založením na
pohlaví a předběhl tak touto svou zákonodárnou iníci-
ativou celostátní parlament. Nejprogresivnějším počinem
tohoto zákona je chápání násilí založeného na pohlaví šíře
a komplexněji než jako pouhého fyzického násilí páchané-
ho na ženách. Zakotvuje tak například ekonomické násilí
na ženách, a to v prostředí jak domácím, tak pracovním.
V současné době se očekává přijetí zákona Kanárských
ostrovů o rovných příležitostech pro muže a ženy (právě je
v parlamentu), nadále tak zůstává v platnosti Plán III Ka-
nárských ostrovů o rovných příležitostech pro muže a ženy
2003–2006. Na Kanárských ostrovech je politika rovnosti
žen a mužů podporována Ženským institutem Kanárských
ostrovů (Instituto Canario de la Mujer, I. C. M.), organi-
zací, která existuje od roku 1995 a jejímž cílem je zajistit
podmínky pro skutečnou rovnost mužů a žen v politickém,
hospodářském, kulturním a společenském životě.

Ohlásit na policii. A co dál?

Znásilnění je společenský, ne pouze kriminalistický problém. Proto by se jeho řešení nemělo odehrát jen ve formě vypátrání, usvědčení a odsouzení viníka, ale také by mělo zahrnovat práci s pachatelem znásilnění na osobní rovině. A to se neomezuje čistě na psychologickou pomoc, ale zahrnuje i aktivity v komunitě či skupině, v níž ke znásilnění došlo. Pár příkladů takové svépomoci v následujícím článku ukazuje, že v takových chvílích se neproměňuje a neučí pouze pachatel, ale i všichni okolo, přátelé, partneři a příbuzní toho, kdo znásilnění zažil.

Znásilnění se ve většině případů neodehrává ve vzduchoprázdnu – oběť násilníka zná, třeba z práce či party, může jít o stálého partnera či o nového milence a případ znásilnění na schůzce. Oběť i pachatel spolu sdílí sociální prostor, a to může být velice nepřijemné. Psychickou ránu, kterou znásilnění pro oběť představuje, nelze jen tak smazat či zapomenout, je třeba ji nějak zahojit, ošetřit. A k tomu nepřispívá pouze pocit spravedlnosti díky vypátrání pachatele policií a odsouzení soudem, ale také to, že oběť se může svěřit svým blízkým, kteří ji budou podporovat a respektovat. A také vědomí, že pachatel si uvědomuje, co spáchal, přebírá za své činy zodpovědnost a snaží se se sebou pracovat, aby už v budoucnu něco podobného neudělal. V tomto procesu hrají klíčovou roli ti, co stojí okolo: společní přátelé a známí, rodina.

Lidé bývají při konfrontaci s faktem, že byl někdo znásilněn, obvykle překvapeni a šokováni. Jejich úkolem je ale podpora oběti a ideálně také další, širší aktivita v komunitě, která se ke znásilnění postaví čelem a zabrání jeho opakování. Různé svépomocné a aktivistické skupiny si vytvořily postupy pro intervenci v případě znásilnění a sexuálníh útoků obecně. Následující seznam je kompilací několika z nich:

1. Když se o tom dozvíte

Osobu, která se vám svěří, že byla znásilněna, vyslechněte a ujistěte ji, že jí věříte. (Ačkoliv média často mluví o kauzách falešných obvinění ze znásilnění, je těch vymyšlených velmi málo.) Nabídněte svou podporu a doporučte krizová centra pomoci znásilněným. Promluvte s ní o tom, zda a jak by chtěla situaci dále řešit. Někdo třeba chce při intervenci v rámci komunity zůstat v anonymitě. Takové přání byste měli plně respektovat a dodržet. Ostatní lidé ve skupině (kolektivu, rodině, zájmové organizaci atd.) by se měli dozvědět, že ke znásilnění došlo a že pachatel bude skupinou konfrontován.

2. První konfrontace s pachatelem

Častou reakcí na informaci o tom, že někdo spáchal sexuální násilí, je pomsta v podobě fyzického násilí nebo ostrakizace pachatele. Jistě, ukázat pachateli svůj nesouhlas s jeho činem takto razantním způsobem nikoho nenechá na pochybách, na která straně stojíte, a taky to pomůže ventilovat vaše rozhořčení. Jenže mnohem efektivnější je pachatele „neodepsat“, a naopak ho zapojit do intervenčního procesu, v němž by měl pochopit závažnost svého činu a uvědomit si, proč jej spáchal. Někdy mohlo být znásilnění způsob řešení nějaké frustrace, jindy „pouhé“ přeslechnutí slova „ne“, jindy sexistické uvažování. Proces intervence má šanci tohle zachytit a napravit.

Při konfrontaci s pachatelem, například když mu oznámíte, že chcete případ znásilnění řešit, mějte jasno, co mu chcete říct a co od něj chcete. Chcete přiznání se k činu a odpovědnosti za něj nebo prostě jen chcete vyjádřit své pocity? Buďte připraveni na nejrůznější reakce: od nezájmu přes bagatelizaci nebo tvrzení, že jde o falešné nařčení, až po pláč či fyzický útok.

3. Řekněte to ostatním

Samozřejmě byste měli respektovat přání oběti, která se může cítit velmi zranitelná, a zachovávat její anonymitu, pokud si to přeje. Ale na druhou stranu: sexuální násilí se dotýká každého z nás a v dobře fungujícím kolektivu nemá co dělat. Proto by se o tom, co se stalo, měli dozvědět všichni členové a členky vaší skupiny. Měli by vědět, že vaše komunita řeší tento problém, i když je těžké o tom mluvit a zejména lidé blízcí oběti a i pachatelé mohou reagovat velice silně. Často se může objevit argument: „Znám ho dobře a vím, že by to nikdy neudělal“. Bohužel, každý může být pachatelem sexuálního násilí: žena, muž, mladý i starší člověk, silný i slabý, drzý i solidně působící člověk.

Některé lidi se do řešení případu nebudou chtít nijak zapojit, jiní budou chtít pomoci – třeba podpořit oběť nebo mediovat setkání oběti s pachatelem.

4. Požadavky na pachatele

Spolu s obětí proberte, jak by se pachatel měl zachovat v určitém časovém horizontu, a představte mu tyto požadavky. V jednom případě například oběť požadovala pro jednání s pachatelem dva mediátory. S nimi pak podstoupila několik diskusí s pachatelem. Pachatel měl přijmout zodpovědnost za svoje činy a jejich dopad na oběť i na celou komunitu. Měl také nastoupit profesionální intervenční terapii pro sexuální násilníky a pravidelně oběť informovat o svých pokrocích. V jiném případě oběť a její mediátor požadovali po pachateli, aby zrušil přednáškové turné, kam se měl právě vydat, a uvolněný čas věnoval psychologické terapii.

Takové požadavky se možná zdají být velmi odvážné a velké, ale jsou to požadavky vzniklé jako reakce na čin, který většina lidí vnímá jako nejstrašnější hned po vraždě. V takové perspektivě jsou přiměřené a v konečném výsledku i efektivnější než požadavky stanovené soudem (např. odnětí svobody).

Zahojení ran ze znásilnění může být dlouhý a bolestný proces. Lidé, kteří žijí v blízkosti těch, co znásilnění zažili, i těch, co jej spáchali, by neměli být lhostejní a čekat pouze na pomoc odborníků z policejních či psychologických kruhů. Sexuální násilí ohrožuje každého z nás a bohužel je smutnou každodenní realitou, jíž bychom se měli naučit čelit.

Jitka Kolářová

Zdroj: Sexual Assault in Activist Communities, The Peak, Ontario 2002.

Znásilnění: mýty a fakta

Mýtus: Znásilňováni jsou pouze „nepočestné“ ženy.

Skutečnost: Znásilnění může potkat každého – ženu, muže, dítě, v jakémkoliv věku, jakékoliv rasy či v jakémkoliv společenské třídě, bez ohledu na charakterové či jiné dispozice.

Sexuální násilí je potřeba vnímat jako kontinuum

pokračování ze strany 01

ona tancovala, ona měla krátkou sukni... To právo tady má svoje limity právě v tom, že nebude správně aplikováno, dokud lidi nepochopí určité mechanismy. Že znásilnění není o sexu a o romantice, ale o moci, kontrole, ponižení atd. Že překonávání ženina odporu není součástí sexuálních hrátek. Že ne znamená ne.

➡ **Teď došlo k právním úpravám v oblasti sexuálního násilí, lze zaznamenat nějaký posun oproti předchozím letům?**

Docela zajímavými posuny, a teď budu mluvit o celém komplexu sexuálního násilí, ke kterým došlo, je třeba postihnout pornografie, držení dětské pornografie nebo kriminalizace stalkingu. Vytvořila se zvláštní skutková podstata, nebo respektive dvě skutkové podstaty, pod paragrafem upravujícím sexuální nátlak, která rozšířila a diferencovala množství škodlivých jednání, jež jsou trestně postižitelné. Rozšířila se i jednání trestná jako znásilnění – nejen soulož a srovnatelný pohlavní styk, ale jakýkoli pohlavní styk. Myslím si, že je třeba vnímat i vylepšení definice obchodu s lidmi. Také bylo konečně definováno obtěžování a sexuálního obtěžování v antidiskriminačním zákoně. Za posledních deset let došlo k hodně velkému posunu, co se týče definic obsažených v zákonech. Zejména v hmotném právu.

Ale co se týče trestního procesu, tak je oběť pořád buď jenom svědek, kterého je třeba vytěžat a získat od něj informace, nebo potenciálně poškozená osoba, která si může požádat o náhradu majetkové škody. Nepracuje se s ní ale jako s člověkem, u kterého bylo zásadně zasaženo do jeho fyzické i psychické integrity. Takže rezervy tam stále jsou.

Musí hlavně dojít k reflexi kontinua – uvědomění si, že sexuální násilí nabývá nejrůznějších forem. Na jednom konci stojí třeba obtěžování formou genderově podbarvených nepřátelských vtipů. A tam to může začínat. Když násilník slyší podobné sexistické vtipy a narážky dnes a denně, tak mu to dává pocit, že nemusí respektovat, že může urážet, bít či znásilňovat. Nejde odlišit jen ty nejnásilnější formy a říct, že zbytek nás nezajímá. Sexuální násilí je zkrátka kontinuum. Pokud budeme potvrzovat a legitimizovat určitý druh maskulinity, tak bude docházet ke znásilnění. Protože násilník bude mít pocit, že měl právo tohle udělat. Myslím si, že právo na to průběžně reaguje. Zajímavé je, že to často není úplně výsledek nějaké domácí debaty, ale často je to motivováno mezinárodními či evropskými závazky. I v takových oblastech jako je třeba obchodování s lidmi, kde by to člověk nečekal kvůli omezeným kompetencím EU v trestněprávní oblasti, se jedná o vývoj tažený vnější, mezinárodní a evropskou, a ne domácí diskuzí. Což potom souvisí s tím, že lidi nechápu, co se děje, a mají k tomu nedůvěru.

➡ **Je tedy možné říci, že osvěta veřejnosti je klíčová a teprve pak navazuje prosazování právních definic a úprav?**

S tím bych souhlasila s jedinou výjimkou, a tou je postavení obětí, zejména zranitelných obětí, v trestním procesu. Tam opravdu chybí instituce, které by zabránily sekundární viktimizaci v průběhu prověřování a samotného trestního řízení. Tady si myslím, že existují kroky, které by se ještě měly udělat, zejména při přijímání nového trestního řádu.

Ale co se týče složitějších otázek, třeba definic a chápání činů sexuálního násilí, nebo pokrývání určitých druhů jednání, jejich škodlivost člověk pochopí skutečně jediné tehdy, když má vhled, třeba právě genderový. A na to je třeba kulturní změny.

➡ **Děkuji za rozhovor.**

Kristýna Ciprová / Rozhovor v plném znění je k dispozici na stránkách www.stopznasilneni.cz/

Romské ženy na čele praporu za spravedlnost pro oběti nucených sterilizací

V listopadu 2009 česká vláda vyjádřila lítost ženám, které byly sterilizovány bez informovaného souhlasu, a přiznala, že tato praxe přetrvávala v podstatě donedávna – podle pozorovatelů dodržování lidských práv konkrétně do roku 2007. Když premiér Jan Fischer učinil toto prohlášení na tiskové konferenci 23. 11. 2009, několik romských žen z Ostravy, které měly zásadní roli v boji za spravedlnost v této věci, bylo u toho, aby mu zatleskaly.

Situace každé ženy, která utrpěla újmu takovýmto způsobem, byla sice jedinečná, nicméně všechny případy, které se udály po roce 1990, mají jednu věc společnou: lékaři, kterým tyto ženy důvěřovaly, že bezpečně porodí jejich děti, byli přesně těmi, kdo porušil jejich práva. Většina těchto žen byla požádána o podpis dokumentu, kterému málokterá rozuměla, v jednom případě dokonce o podpis prázdného listu papíru, a to navíc v době probíhajícího porodu. Mnohým bylo řečeno, že podpis je nutnou podmínkou záchrany jejich života.

Většina z těchto nedávných případů nucené sterilizace se udála v průběhu porodu císařským řezem. Některé ženy se dokonce dozvěděly to, že byly sterilizovány, až několik let poté. Uvědomění si, že jejich lékaři svévolně rozhodli, že již nebudou moci mít děti, bez jakékoliv rady s nimi, způsobilo emotivní a psychologickou újmu a v některých případech i rozpad rodiny.

Listopadové prohlášení bylo dalším krokem na dlouhé cestě ke spravedlnosti pro tyto oběti, která začala již v sedmdesátých letech 20. století. Signatáři a signatářky Charty 77 byli prvními, kdo veřejně vyjádřili myšlenku, že státem podporovaný program na financování sterilizace žen disproporčně zasahoval Romky. Program skončil v roce 1991. V průběhu devadesátých let 20. století se objevily zprávy, že lékaři více méně automaticky sterilizují romské ženy, obzvláště v průběhu druhého porodu císařským řezem.

Tato smutná historie je dobře zdokumentovaná ve zprávě ombudsmana z roku 2005, který požádal tehdejšího ministra zdravotnictví o názor na stížnosti, které v tomto směru obdržel. Zatímco ministr se domníval, že šlo o porušení zákona v pouze třech z celkové více než 80 podaných podnětů, ombudsman zjistil, že o porušení zákona šlo ve všech oznámených případech. Tato mezera ve vnímání mezi těmi, kdo monitorují dodržování lidských práv, a těmi, kdo medicínu provozují, ještě pořád nebyla překonána.

Na listopadové tiskové konferenci ombudsman Otakar Motejl řekl, že rozhodnutí vlády uznat, že došlo k ublížení, bylo jenom prvním krokem. „Žádný lékařský zásah nemůže být realizován bez souhlasu pacienta. Abychom zajistili, že s pacienty je zacházeno důstojně a že jejich názor je brán v úvahu, veřejnost si to musí uvědomit.“

Ministerstvo zdravotnictví mělo informovat vládu na konci minulého roku, zda doporučení ombudsmana z roku 2005 byla implementována. Pokud ministerstvo skutečně vládu informovalo, pak výsledky nejsou zatím známy obětem nucených sterilizací. Jedno z ombudsmanových doporučení bylo, aby ty, které byly poškozeny za komunismu, dostaly kompenzaci. Z toho, co je známo přímo obětem, žádný z lékařů zapojených do těchto kauz nebyl dosud nijak sankcionován.

Gwendolyn Albert

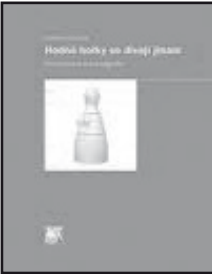
Autorka je aktivistka za lidská práva, která již více než deset let poskytuje zprávy Radě Evropy, Spojeným národům a jiným lidskoprávním fóřům v oblasti situace romské minority v České republice.

Knihovna Gender Studies

doporučuje četbu

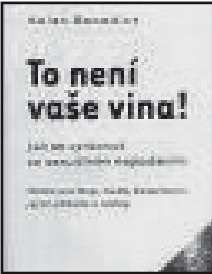
Hodné holky se dívají jinak: feminismus a pornografie / Kateřina Lišková. -- 1. vyd. -- Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. -- 178 s.

Kniha přináší sociologickou analýzu antipornografického feministického diskursu. Tato analýza se zaměřuje jednak na pojetí genderu a sexuality, jednak na chápání performativity v kontextu symbolické moci řečových aktů. Autorka kriticky analyzuje koncept genderu a jeho propojení se sexualitou tak, jak je (explicitně i implicitně) přináší antipornografický feminismus. Věnuje se také současnému antipornografickému diskursu v České republice. Analyzuje proto práce z oborů sexuologie a kriminologie na téma pornografie. Současnému českému diskursu o pornografii totiž dominují tyto obory, nikoli feministický diskurs, nicméně oba překvapivě s antipornografickým feminismem rezonují. V poslední části knihy autorka kriticky analyzuje uvažování o pornografii jako o performativním projevu, tedy konající řeči, a posuzuje jednotlivé výhody i jednotlivá omezení tohoto přístupu.

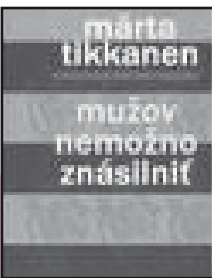
To není vaše vina!: Jak se vyrovnat se sexuálním napadením / Helen Benedict; z anglického originálu ... přeložil Miloslav Korbelík. -- 1. vyd. -- Praha: One Woman Press, 2003. -- 373 s.

Psychosociální rádce pro oběti znásilnění s praktickými návody, jak si pomoci sám a jak mohou pomoci ostatní. Kniha je doplněna o adresář s kontakty na organizace a zařízení, která obětem znásilnění pomáhají, a na linky důvěry a linky krizové intervence v ČR a na Slovensku. Kniha je vhodná nejen pro oběti a jejich blízké, ale také pro osoby, které se s nimi setkávají v rámci své práce: pracovníky z řad policie, zdravotnický personál a poradce krizových center. Pomůže jim pochopit, čím oběť prochází a jak jí pomoci.

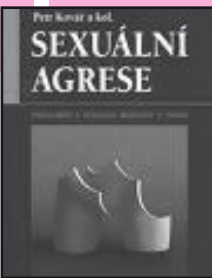
Mužov nemožno znásilniť / Märta Tikkanen; ze švédského originálu ... přeložila Jarmila Cihová. -- 1. vyd. -- Bratislava: Záujmové združenie žien Aspekt, 1998. -- 176 s.

Märta Tikkanen vydala svou knihu **Muže nelze znásilnit** v době, kdy nebylo společensky přijatelné rozebírat témata, kterým autorka knihu věnovala: nerovné postavení ženy a muže ve společnosti, znásilnění, snaha o změnu. A navíc – jak sama říká – bylo stejně nepřijatelné psát o tom, že by žena ponižila muže. Přesto se pokusila proniknout do myšlení znásilněné ženy, jež se chce násilníkovy pomstít, a rozebrat mužské stereotypy, které v současné společnosti fungují.

Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva / Petr Kovář et al. -- 1. vyd. -- Praha: Maxdorf, 2008. -- 292 s.

Kniha pohlíží na sexuální agresi z úhlu jednotlivých profesí, které se účastní procesního řízení v rámci vyšetřování tohoto násilného sexuálního deliktu. Jednotlivé kapitoly jsou sepsané kriminalistou, genetikem-kriminologem, právníkem, ženským lékařem, soudním znalcem v oboru sexuologie, soudním patologem a psychologem-psychiatrem a měly by postihnout možná úskalí a zásadní chyby při vyšetřování znásilnění. Tyto chyby totiž vedou v praxi k sekundární viktimizaci postižené, k zásadním omylům při zajištění usvědčujících materiálů a jiným pochybením v rámci procesního řízení.

KNIOHVNA GENDER STUDIES

Otevírací hodiny: Út–Čt 12.00–18.00
Sídlo: Gorazdova 20, 120 00, Praha 2
Kontakt: telefon: 224 913 350,
e-mail: knihovna@genderstudies.cz, library@genderstudies.cz

